

Přivykal jsem pohledu na začarované osady, podobné spíše smutečným shromážděným bloudících duší než sídlištím živých tvorů, i na opuštěná a zaplevelená pole, po kterých nepoletovaly ani vrány, a každý můj krok vyvolával ozvěnu, vybízející k ustavičné modlitbě za zemřelé, nebo připomínající nějakou nekonečnou a bolestnou litanii. Nebylo mnoho zřícenin ani rozvalin, ale tím to bylo pochmurnější a zasmušilejší. Pootevřené dveře, a za nimi mlčenlivá a děsivá tma. Květináče za okny, a v nich květiny až do hněda uschlé. Místo záclon se tam houpaly pavučiny. Ach ty pavučiny! Ty uměly strašit! Jistě i ti pavouci, kteří je tkali, uschli strachem. A byly tam vyvrácené ploty, kůly bez přivázaných koz, boudy bez psů, stromy, ze kterých nikdo neočesával ovoce, a pochmurně velkolepé háje kopřiv a různého býlí, kterým příroda nahrazovala lidský život, či spíše snad zahlazovala jeho stopy. Ale přece to ještě nebylo zcela beznadějně. Aspoň v dáli ještě mohl být pozorován kouř, vystupující z komína. A tu a tam ještě nebyly vyhlazeny stopy kol, ba i podkov a bot. Ještě stále tu byli ti, kteří přežili zkázu. Kolem dokola na kopcích a na strmých stráních snily lesy, žijící svým vlastním životem, dýchající svým vlastním dechem a zasmušilé svou vlastní, zcela nelidskou zasmušilostí. Kdysi mě to k nim vábilo. Kdysi! Kdysi! Ted však tomu už bylo zcela jinak. Už mi nebylo třeba utíkat se do nich a hledat v nich samotou, ve které se lze schovat přede vším, co by i jen zdaleka připomínalo, že jsou na světě lidé. Jejich sídla pozbyla své urážlivé odpudivosti a přízračné mrzkosti a nabyla smířlivé umrlčí krásy a pochmurné velkoleposti. Všude velebně vládlo mrtvé ticho, všude seděla smrt, každý dům se podobal hrobce, všechno zíralo do věčnosti. Lesy, které se mi kdysi zdávaly tak cudné a vznešené a krásné, ach, kterakpak by se byly mohly teď měřit s cudností, vznešeností a krásou tohoto nevýslovného mlčení zkázy a smrti! Nejzoufalejší křik ptáka, rdoušeného v nejpochmurnějším koutě, nebyl úplně ničím proti skřípání vyvrácených vrátek. Krása letících oblak se nezdála hodna povšimnutí, dokud se neodrazila v černých, vyhaslých a slepých tabulkách nízkých oken. Dech přelíbezného babího léta nabýval pravé sladkosti až teprve smíšen se zápachem pokročilého tlení a rozkladu a více než okázalá křídla pozdních motýlů vábilo oči malátné poletování much, hledajících nějaké mrchy. A nikoliv na nedotknutém mechu a uprostřed vřesu bylo nejlepší odpočinutí, nýbrž na prahu opuštěných a vymřelých chalup a ve stínu zkomolených lip, které nepozorovaně zestárly na hřbitovech. Byl bych rád šel co nejpomaleji. Byl bych se rád zastavil u každého prahu. Byl bych rád šel až do pozdní noci, a třebas až do božího rána. Ach, copak mohlo být něco úžasnějšího než hledění do tmy za těmi černými a vyhaslými tabulkami nízkých oken, ke kterým jsem tiskl své čelo i ústa a nos?

Nebylo přece možno, aby odtamtud už nikdy nic nevyhlédlo. Očekával jsem, že ty mrtvé a nehybné pavučiny se přece jen někde náhle rozhrnou a mezi nimi se ukáže aspoň příznak zmučené tváře, ať lidské či hadí, která pak se z té druhé strany také přitiskne ke sklu, ať už jako k polibku, ať už jako k uštknutí, ať už jako k jakémukoliv poznamení, třebas nemůže být a nebude uskutečněno, dokud naše nehybně přitisknuté a strnulé obličej nepronáží sklo, které je od sebe odděluje jako smrt nebo kletba. A ta tma za těmi pootevřenými dveřmi! Jak podrážela nohy! Jak to hučelo v uších a bodalo v čele! Jak to děsilo, omamovalo a svádělo k pokleknutí a k čekání na smrt!

...

Šel jsem tedy a šel, až jsem vystoupil na mýtinu, kde po jedné straně stály podivně ozářené a jakoby očarované a zakleté smrky a po jejich zamlčených a zasněných střeších se kmitalo světlo jako přívaly narůžovělých a modravých vln, které spěchaly na zálety do tmy přilehlé strany. A viděl jsem nebe a oblaka, osamělejší, než jsem kdy byl já sám, a bylo mi smutno a cosi mi našeptávalo: To je ona! Tam! Vidíš? Neviděl jsem však nic než letící sojku, či spíše i jen stín, který přeletěl, připomínaje spíše smutného netopýra. A tu se mi zdálo, že se přívaly

narůžovělých a modravých vln chtějí něčemu smát. A snad se i smály. Můj napjatý sluch však nevnímal nic než tesklivé zaskřehotání staré sojky a pípání mláďat. Jen záludný žal ve tmách duše mi říkal: Jen se podívej! Nepoznáváš ji? Ten líbezný třpyt na těch smrcích! Ta lehkost! To sehnuti větvi! Což se opravdu nepamatuješ ani na její šaty, ani na její tvář, ani na to, jak stála, když shlížela, přidržujíc se zlatých bran Boží duhy, do tvých chlapeckých snů? Tiché přívaly narůžovělých a modravých vln se valily dále. Střechy smrků se zešeřily, les přede mnou zřídil a kolem mne stály stromy vysoké, propouštějící to kouzelné světlo v dosti širokých, zešikmených a duhových pruzích, které čekaly na to, až bytosti, neviditelné mým umdleným očím, na ně navěsí stan a pod tímto stanem se zjeví ta nejspanilejší, která shlížela, přidržujíc se zlatých bran Boží duhy, do mých chlapeckých snů. A už jsem se přibližoval k těm světelným pruhům jako k pilířům, nadnášejícím tíži slunce i duhy, a cosi mě ponoukalo, abych odbočil z cesty a přistoupil, dotkl se jich a opřel se o ně a čekal. Ale náhle — Co to? Stranou nad smrcím zazářilo zlaté bodavé světlo. Bylo nehybné, neztrácelo se a prudce mě oslňovalo. I zdvihl jsem oči, chtěje přece jen vědět, co to je. Byl jsem zklamán a zároveň rozradostněn, neboť uzřel jsem v dáli dosti vysoký smrk, který v náručí nejpůvabnějších a nejvyšších větví držel velikou šišku. Z té sršel ten jas jako ze zlaté makovice, která zdobí věž chrámu. A hrklo to ve mně, jako kdyby ta šiška byla věděla vše a sama mi ukazovala, kam a kudy mám jít.

...

Na můj zkroucený hřbet se sypala hlína, rakev s mrtvolou přepadávala, tíhnouc nohama k zemi, a teklo to, čvachtalo mi to, ale už jsem si dřep, už jsem popadl dech a s obvyklou neobratností opřel o stěnu hrobu i protější bok té viklavé rakve. Byl bych zajásal. Uvolnilo to mé skrčené nohy a mohl jsem vstát, spustit rakev až na dno a srovnat si hřbet. Ach to blaho! To uspokojení! Ani bych si byl neuvědomil, že to, co jsem pustil, je svatební dar, ať pro ni, či pro mne. Ale svědíl mne nos a náhle jsem kýchl, a tu ze strachu, nevzbudil-li jsem tu mrtvolu, podíval jsem se, zda opravdu spí. A náhle jsem uzřel všechny krásy své duše. Byly úžasné. Představovaly všecku blaženost smyslů, všecku němotu opojení, všecku nádheru pomatenosti. Měly podobu lidskou. Jen lidskou? Nu, ovšem! A jak věrnou! Jak dokonalou! Jak úchvatně zjednodušenou! Vůbec neměly nohou, takže nemohly stát, ale mohly se vítězoslavně a radostně svíjet. A neměly rukou ani kostí a šlach, neboť takové věci by jim byly jen překážely v jejich bezmezném štěstí. A neměly očí. Ty se roztekly po povrchu jejich blažených těl, která vnímala kteroukoliv svou částí jen to, z čeho jí dýchala rozkoš. A neměly úst, a smály se světélkujícím a hřejivým lepem, který vyrážel z těla jako milostný pot, zvoucí k dalšímu prostopášnictví. Ó těch tajemných kukel a přepychných ponrav! Těch hedvábných, aksamitových i kmentových červů! Jak se kroutili, svíjejíce se a visíce na všem, co bylo v té rakvi, až se svíraly rty! Ale přes všechnen úžas mi přece jen nezáleželo na těch předobrych červech, nýbrž na tom, co ohlodávali. Zprvu byly mé oči ještě zastřeny opovržením k té neznámé hmotě, která nestoudně zamořovala svým zápachem chrám, teď však prohlédly, rozšířily se a střízlivě zjišťovaly pravou podstatu věci. Nu, nebyl to pes. Vždyť to mělo i šaty, třebaš shnilé a rozervané, a cosi, co připomínalo i jakousi obuv. Tvář už nebyla rozeznatelná, ústa neměla rtů, z trhlin rozpadlé kůže bledě zářila okostice jako zamžený opál a špinavé slupky, které visely v opuštěných a tesknících šachtách prázdných očních, už poskytovaly jen přístřeší kuklám a teklo to, viklalo se to a lezlo to z rakve. Bylo by to snad chtělo sedět raději na lopatě než ležet a hnít. Ale mělo to vlasy, a nikoliv krátké. Tedy žena! Ach! Zase!

...

Ted' vás vidím už jinde. Ted' se pyšníte vším, co je ozdobou blahoslavených, jako na sloupu mramorovém a v odění zlatém. Jistě by mě nic nepokoušelo tak krutě a zle jako myšlenka na to, abych vylezl, popadl vás a spadl i s vámi. Ale co je to plátno! Vidím, že jsem jen štír.“

„A kdyby, co na tom! Jen se probud'te! Uvidíte, že ten sloup je jen z hlíny a to odění prorezavělo mou hanbou a prašivinou.“

„Jen se probud'te sama! Jste královna, nevědoucí o své skutečné slávě —,

„Ale co z toho mám! Je mi úzko.“

„Jen trpte! To už musíte snést.“

„Za to bych se vám poděkovala! To raději nic. Ale copak vám brání?“

„Jste vysoko, převysoko —,

„Tak mě shod'te!“

„Ach ne! To by dovedl každý. To je právě to nej-žalostnější, že ani ten hřích, který proráží nebe,

Nelze páchat jen ve vytržení a v závratí ducha, nýbrž jedině tak, jak to dělá i hmyz.“

„A není ten zázrak snad právě jen v tom?“

„Ať jest nebo není, jistě bych se už neohlížel na to, zda je to hřích, až bych vylezl na sloup a strhl vás k sobě. A proč bych se bál o svou ubohou duši? Vždyť to přece jste vy! A mám-li už spadnout, proč bych nespadl pro vás? To snad není tak zlé. Ale tak si to nepředstavuji. Vím, co komu z nás sluší. Vám světlo, mně stín. Vám to odění zlaté, mně ta hanba a prašivina.